

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ
ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

Μουλά Ευαγγελία
Παπαδομαρκάκης Ιωάννης

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

Αθήνα 2015

Τίτλος βιβλίου: Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου: Στα ίχνη των πολιτισμών

Πρώτη έκδοση: Μάιος 2015

Copyright: Μουλά Ευαγγελία, Παπαδομαρκάκης Ιωάννης

Σχεδίαση εξωφύλλου: Νίκος Γιαμαλάκης

ISBN: 978-618-81980-0-5

*Στη χαρά της ζωής μου,
το Χρήστο.
Ε.Μ.*

*Στο Χάρη μου.
Ι.Π.*

Ευχαριστούμε θερμά την Ιερά Μητρόπολη Ρόδου, που ανταποκρίθηκε άμεσα και θερμά στην πρόσκληση- αίτημα του Τμήματος Σχολικών Δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δωδεκανήσου και μας ενίσχυσε ηθικά και οικονομικά, στην προσπάθειά μας να υλοποιήσουμε το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό και μέσα από αυτό, το όραμά μας, να καταστεί η ιστορία του τόπου, κοινό κτήμα σε όλους τους μαθητές μας!

Ευχαριστούμε επίσης το εξαιρετικό συνάδελφο, καλλιτέχνη και φίλο, Νίκο Γιαμαλάκη, για τη σχεδίαση του εξώφυλλου.

Εισαγωγή

Το ανά χείρας εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί μια παιγνιώδη διαδραστική περιήγηση στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου, με έμφαση στα κυριότερα μνημεία της, τόσο από την εποχή των Ιπποτών (1309-1522) όσο και από την εποχή της κυριαρχίας των Οθωμανών (1522- 1912) αλλά και την πρόσφατη ιστορικά περίοδο της Ιταλοκρατίας (1912- 1948¹). Μέσα από το υλικό αυτό οι χρήστες θα αντιληφθούν την ιστορική διαστρωμάτωση, καθώς σημαντικά κτίσματα -κοσμικά και εκκλησιαστικά- μετασκευάζονταν και άλλαζαν χρήσεις ανάλογα με το ύφος και το στίγμα κάθε εποχής.

Δεν συνιστά μια συμπεριληπτική και αναλυτική καταγραφή όλων των πολιτισμικών δεδομένων, ούτε προτίθεται να καλύψει με λεπτομερή ακρίβεια σύμπασα κάθε δυνατή ιστορική πληροφορία, διότι θα καταντούσε κουραστικό και μη εφαρμόσιμο στην πράξη.

Δημιουργήθηκε από τη Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων Β/θμιας Εκπ/σης Δωδ/σου, Μουλιά Ευαγγελία σε συνεργασία με το Διευθυντή της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας εκπ/σης Δωδ/σου, Παπαδομαρκάκη Ιωάννη, με σκοπό την αξιοποίησή του από τους μαθητές των σχολικών μονάδων του νομού, αλλά και με τη φιλοδοξία να αποτελέσει ένα εποικοδομητικό και ευχάριστο συνάμα παιχνίδι-οδηγό της μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου για το ευρύ κοινό εξίσου.

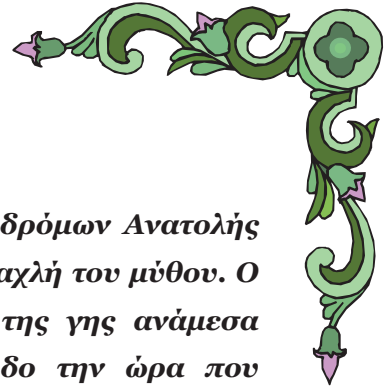
Απώτερος στόχος της εφαρμογής είναι η ουσιαστική- διαδραστική επικοινωνία των μαθητών με τη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου, ώστε να αποκτηθούν βασικές γνώσεις για τα μνημεία που φιλοξενούνται στο χώρο και την ιστορία τους, με τρόπο βιωματικό. Επιπλέον, με δεδομένη από τη μία, τη θετική προδιάθεση και εξοικείωση της νέας γενιάς με τις τεχνολογίες της επικοινωνίας και της πληροφόρησης και από την άλλη, την αναγκαιότητα της προσαρμογής των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στα νέα πολιτισμικά δεδομένα, αξιοποιείται μια τεχνολογική εφαρμογή, οι qr κώδικες. Η υιοθέτηση και ενσωμάτωση των qr κωδίκων στη διαδικασία αποτελεί μέρος της προσπάθειας να προκληθεί η δημιουργική περιέργεια και το αναγκαίο

¹ Η Ιταλοκρατία διήρκεσε μέχρι το 1943. Τα νησιά βρέθηκαν στη συνέχεια, για σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, υπό τον έλεγχο των Γερμανών Ναζί και στη συνέχεια των Άγγλων. Η παράδοση των νησιών στην Ελλάδα έγινε από τις βρετανικές αρχές στις 31 Μαρτίου 1947 και η πανηγυρική ενσωμάτωσή τους, στις 7 Μαρτίου 1948.

θετικό ερέθισμα στους χρήστες του υλικού, ώστε να εξασφαλιστεί η ενεργός εμπλοκή τους.

Οδηγίες: Οι μαθητές, ακολουθώντας συγκεκριμένες οδηγίες, καλούνται να εντοπίσουν ορισμένα στοιχεία των μνημείων ή λοιπών κτιρίων που συναντούν, εκτελώντας συγκεκριμένη διαδρομή. Σε περίπτωση που δυσκολεύονται να απαντήσουν, ενεργοποιώντας τους ενσωματωμένους κώδικες που ακολουθούν τις δραστηριότητες, εντοπίζουν την πληροφορία και ενημερώνονται εν συντομία για την ιστορία του εκάστοτε μνημείου που παρατηρούν.

Προϋποθέσεις: Για τη χρήση του υλικού απαιτείται smartphone ή tablet, στο οποίο να έχει εγκατασταθεί η δωρεάν εφαρμογή (Qr reader) καθώς και σύνδεση στο διαδίκτυο για την ενεργοποίησή του.

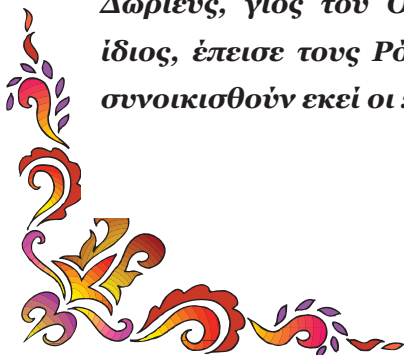
Σύντομη ιστορική ανασκόπηση

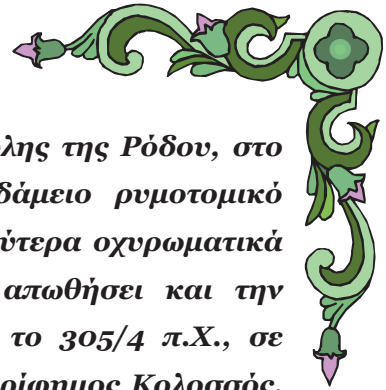
Η Ρόδος, στο σταυροδρόμι των θαλασσινών δρόμων Ανατολής και Δύσης, έχει μια ιστορία που χάνεται στην αχλή του μύθου. Ο Πίνδαρος διηγείται πως κατά τη μοιρασιά της γης ανάμεσα στους θεούς, ο θεός Ήλιος διάλεξε τη Ρόδο την ώρα που αναδύοταν από τη θάλασσα, αναπαράγοντας ένα κοσμογονικό μύθο που απηχεί πιθανόν ένα γεωλογικό επεισόδιο του μακρινού παρελθόντος. Άλλοι μύθοι, που αναφέρονται σε μυθικά πρόσωπα από την Κρήτη, όπως τον Αλθαιμένη που κατέφυγε στη Ρόδο για να αποφύγει την κατάρα να σκοτώσει τον πατέρα του, ή τον Κάδμο σε αναζήτηση της Ευρώπης, απηχούν τις μινωικές επιδράσεις που η αρχαιολογική σκαπάνη έχει εντοπίσει στο νησί.

Νεολιθικά ευρήματα στον Αρχάγγελο και τις Καλυθιές επιβεβαιώνουν την κατοίκηση της Ρόδου από εκείνα τα χρόνια. Κατά τη Μεσοελλαδική εποχή (1900-1550π.Χ.) εγκαθίστανται Έλληνες- Μυκηναίοι, ενώ αργότερα οι Δωριείς με αρχηγό τον Τληπόλεμο, φθάνουν στη Ρόδο και μοιράζουν το νησί σε τρεις πόλεις: την Ιαλυσό, τη Λίνδο και την Κάμιρο.

Οι τρεις πόλεις συνυπήρχαν σε γενικές γραμμές αρμονικά. Γύρω στο 700 π.Χ. μαζί με την Κω, την Κνίδα και την Αλικαρνασσό συστήνουν τη δωρική εξάπολη. Αργότερα, υπό την κυριαρχία των Περσών, ανακόπηκε προσωρινά η ακμή τους και μάλιστα αναγκάστηκαν να συνταχθούν στο πλευρό τους, στην εκστρατεία τους εναντίον της Ελλάδας.

Στα μέσα όμως του 5ου αι. η Ρόδος έγινε μέλος της Αθηναϊκής συμμαχίας και η Ιαλυσός ανέλαβε αρχηγικό ρόλο. Ο Ιαλύσιος Δωριεύς, γιος του Ολυμπιονίκη Διαγόρα και Ολυμπιονίκης ο ίδιος, έπεισε τους Ρόδιους να χτίσουν μια μεγάλη πόλη και να συνοικισθούν εκεί οι πολίτες και των τριών πόλεων.

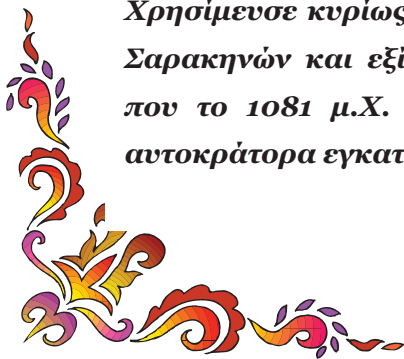

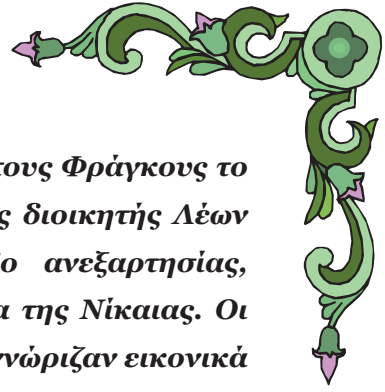
Έτσι, το 408 π.Χ. άρχισε το χτίσιμο της πόλης της Ρόδου, στο βορειότερο σημείο του νησιού, με Ιπποδάμειο ρυμοτομικό σύστημα και ένα ισχυρό τείχος, από τα καλύτερα οχυρωματικά έργα της εποχής. Αυτό τη βοήθησε να απωθήσει και την πολιορκία του Δημήτριου του πολιορκητή το 305/4 π.Χ., σε ανάμνηση της οποίας κατασκευάστηκε ο περίφημος Κολοσσός, το υπερμέγεθες άγαλμα του γλύπτη Χάρη του Λίνδιου, που ο μύθος το θέλει να υψώνεται στην είσοδο του λιμανιού.

Κατά τα παραγμένα ελληνιστικά χρόνια η Ρόδος τήρησε ανάμεσα στις αντιμαχόμενες δυνάμεις – Μακεδόνων, Πτολεμαίων, Σελευκιδών και Ρωμαίων- στάση σύμφωνη με τα κάθε φορά συμφέροντά της και αυτό συντέλεσε στην αύξηση της δύναμής της αλλά και στην ανάπτυξη των γραμμάτων και των τεχνών.

Το 42 π.Χ. ο Ρωμαίος Κάσσιος την κατέλαβε και τη λεηλάτησε. Παρόλα αυτά, στη καθημαγμένη πρωτοχριστιανική Ρόδο, ήδη το 2ο μ.Χ. αι. αναπτύχθηκε η πρώτη χριστιανική κοινότητα, που την παλαιοχριστιανική εποχή επεκτάθηκε και συμπεριέλαβε το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού.

Από τον 7ο μ.Χ. αι. όμως, άρχισε μια σχετικά σκοτεινή περίοδος για το νησί, κατά την οποία η Ρόδος παρέμεινε στο περιθώριο των ιστορικών διεργασιών, μέχρι τις αρχές του 14ου αι. Χρησίμευσε κυρίως ως ορμητήριο των Βυζαντινών εναντίον των Σαρακηνών και εξίσου δέχθηκε επιδρομές από Άραβες, μέχρι που το 1081 μ.Χ. οι Βενετοί, με την άδεια του Βυζαντινού, αυτοκράτορα εγκατέστησαν εμπορικό σταθμό στο λιμάνι της.

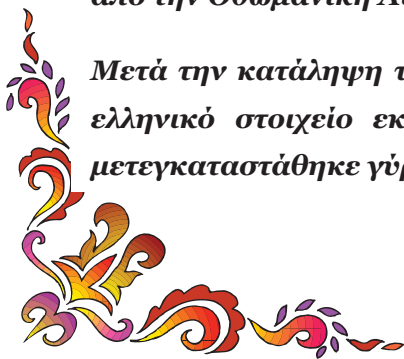

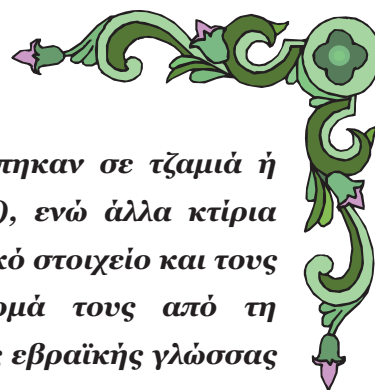
Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους το 1204, ηγεμόνας της Ρόδου ορίστηκε ο τοπικός διοικητής Λέων Γαβαλάς, του οποίου την σύντομη περίοδο ανεξαρτησίας, ακολούθησε η υποταγή του στον Αυτοκράτορα της Νίκαιας. Οι Γενούτες τιμαριούχοι που τη διοικούσαν, αναγνώριζαν εικονικά τη βυζαντινή επικυριαρχία έχοντάς την στην ουσία καταστρατηγήσει, έως ότου ο Vignolo de' Vignoli την πούλησε στους Ιωαννίτες Ιππότες.

Στα 213 χρόνια της Ιπποτοκρατίας το νησί ανέκτησε την πρωτινή του αίγλη. Η πολυπολιτισμική σύνθεση του τάγματος των πολεμιστών- μοναχών του Αγ. Ιωάννου μετέφερε στο νησί τον κοσμοπολίτικο αέρα των νέων ιδεών. Οι Ιππότες ανακαίνισαν την πόλη και τη μετέτρεψαν σε μια από τις ωραιότερες και ισχυρότερες πόλεις της Ανατολικής Μεσογείου. Απότοκο αυτής της εποχής είναι το οικοδομικό θαύμα της παλιάς πόλης της Ρόδου, μετεξέλιξη του ελληνιστικού πυρήνα, με τη δομή και μορφή που έχει περίπου μέχρι σήμερα.

Στην ιστορία του νησιού καταγράφονται δύο μεγάλες πολιορκίες από του Τούρκους. Η πρώτη ήταν η αποτυχημένη απόπειρα κατάκτησης του νησιού το 1480 από το βεζίρη Μεσίχ Πασά Παλαιολόγο, υπό τις διαταγές του Σουλτάνου Μωάμεθ του Β' και η δεύτερη από τον σουλτάνο Σουλεϊμάν το Μεγαλοπρεπή τον χειμώνα του 1522, που τερμάτισε τη μακρόχρονη παρουσία στο νησί των Ιπποτών του Τάγματος του Αγίου Ιωάννη της Ιερουσαλήμ, εγκαινιάζοντας την επίσης μακρόχρονη κατοχή του από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Μετά την κατάληψη του νησιού από τους Τούρκους το 1522, το ελληνικό στοιχείο εκδιώχθηκε από τη μεσαιωνική πόλη και μετεγκαταστάθηκε γύρω από αυτήν, στα λεγόμενα μαράσια.

Οι ναοί και αρκετά δημόσια κτίρια μετατράπηκαν σε τζαμιά ή μετζίτια (ευκτήριοι οίκοι ή τόποι προσευχής), ενώ άλλα κτίρια άλλαξαν χρήση και όνομα από το μουσουλμανικό στοιχείο και τους σεφαρδίτες Εβραίους, -που πήραν το όνομά τους από τη λέξη Σεφεράδ, την παλιά βιβλική ονομασία της εβραϊκής γλώσσας για την Ισπανία- και με τους οποίους ο σουλτάνος εποίκισε το νησί.

Έτσι, οι ονομασίες των εκκλησιών άλλαξαν και από τις 35 που διασώζονται στο εσωτερικό της παλιάς πόλης μόνο τρεις έχουν ταυτιστεί με ακρίβεια (Αγ. Ιωάννης του Κολλακίου, Παναγία του Κάστρου και Παναγία- Αγ. Δημήτριος του Palsasco), ενώ για τις υπόλοιπες έχει δοθεί από την Αρχαιολογική υπηρεσία κάποια συμβατική χριστιανική ονομασία, ώστε να αποκτήσουν ταυτότητα και να αποβάλουν το μουσουλμανικό τους χαρακτηρισμό.

Την ίδια τύχη είχαν και τα κοσμικά κτίρια, από τα οποία μπορούμε μόνο περίπου οκτώ να ταυτίσουμε με βεβαιότητα: το παλάτι του μεγάλου Μαγίστρου, το νοσοκομείο του 15ου αι., τον ξενώνα της Αγ. Αικατερίνης και πέντε κτίσματα ενταγμένα στο χώρο της οπλοθήκης των Ιπποτών στη Β.Α. περιοχή της πόλης, που ήταν κυρίως αποθήκες και εργαστήρια.

Αργότερα, με την κατάληψη του νησιού από τους Ιταλούς (1912-1943), αναστηλώθηκαν πολλά κτίσματα, που όμως υπέστησαν καταστροφές κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Μετά την επανένωση της Δωδεκανήσου με την Ελλάδα, η πόλη κηρύχθηκε ιστορικό διατηρητέο μνημειακό συγκρότημα το 1960, ενώ το 1988 με απόφαση της UNESCO εντάχθηκε στον κατάλογο των πόλεων παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στην παλιά πόλη της Ρόδου λοιπόν, την ακαταμάχητα και αιώνια μαγική, με την πολυποίκιλη πολιτισμική φυσιογνωμία και διαστρωμάτωση, θα περιηγηθούμε με το ανά χείρας πρωτότυπο οδηγό- παιχνίδι και θα προσπαθήσουμε με τρόπο διαδραστικό να ανακαλύψουμε τα μυστικά της, ανιχνεύοντας και αποκρυπτογραφώντας τα σημάδια του χρόνου και της πλούσιας ιστορίας της.

Παρακολούθησε το παρακάτω βίντεο και αφέσου στη μαγεία της περιήγησης:

ΠΡΟΘΕΡΜΑΝΣΗ

✚ Οι Ιωαννίτες Ιππότες² ήταν διεθνής οργανισμός με μέλη από όλες τις χώρες της λατινικής Ευρώπης. Μέσα στο ενιαίο αυτό σώμα, οι εθνικές ομάδες διακρίνονταν με σαφήνεια και ονομάζονταν «γλώσσες». Όταν το τάγμα των Ιωαννιτών έφτασε στη Ρόδο αποτελούνταν από 7 γλώσσες, καταταγμένες ιεραρχικά με κριτήριο την αρχαιότητα της καθεμίας.

- ❖ Ποια είναι η σωστή σειρά;
- ❖ Τοποθέτησε τις γλώσσες ξεκινώντας με την αρχαιότερη στη βάση:

Γαλλία, Ωβέρνη, Ιταλία, Γερμανία, Αραγόνα, Προβηγκία, Αγγλία.

- ❖ Για τη σωστή απάντηση συμβουλευέσου τον παρακάτω qr κώδικα:

² Το Τάγμα ιδρύθηκε στα μέσα του 11ου αιώνα στα Ιεροσόλυμα, όταν έμποροι από το Αμόλφι της Ιταλίας πήραν άδεια από τον Χαλίφη για να κτίσουν κοντά στο ναό της Αναστάσεως την εκκλησία της Saint Marrie-Latine, έναν ξενώνα και ένα νοσοκομείο για τη φιλοξενία και την περίθαλψη των χριστιανών προσκυνητών των Αγίων Τόπων. Επειδή προστάτης τους ήταν ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος ονομάστηκαν Ιωαννίτες. Οι Ιωαννίτες Ιππότες ήταν αρχικά νοσοκόμοι και δεν είχαν καμία στρατιωτική ιδιότητα και οργάνωση. Όμως, όταν αρχηγός του Τάγματος έγινε ο Raymond du Puys, το τάγμα οργανώθηκε στρατιωτικά σύμφωνα με τις δυτικοευρωπαϊκές φεουδαρχικές αρχές, χωρίς όμως να χάσει τον αρχικό του σκοπό που ήταν η φιλανθρωπία. Το 12^ο αιώνα, από τις δωρεές απέκτησε τεράστια κτηματική περιουσία και μαζί με τους Ναΐτες έγιναν οι σπουδαιότεροι αντιπρόσωποι της σταυροφορικής ιδεολογίας. Ωστόσο δεν κατάφεραν να μείνουν περισσότερο από δύο αιώνες στη Μέση Ανατολή, καθώς διώχθηκαν από τους Άραβες. Μετά από εγκατάστασή τους στην Κύπρο και κατόπιν διαπραγματεύσεων με το Γενοβέζο ναύαρχο Vignolo de Vignoli, που διατηρούσε τιμάρια στη Ρόδο, προχώρησαν σε συμφωνία για την κατάληψη της Ρόδου και το μοίρασμα των γαιών της. Με επικεφαλής τον F. de Villaret και αφού εξασφάλισαν βοήθεια από τους δυτικούς βασιλιάδες και τον πάπα, αποβιβάστηκαν στο νησί. Η κατάληψη του νησιού ολοκληρώθηκε το 1309 με την άλωση της πόλης της Ρόδου.

✚ Οι Ιππότες ζούσαν στο Κολλάκιο, όπως σε ένα μεγάλο μοναστήρι. Το Κολλάκιο περιέκλειε και το Παλάτι του μεγάλου Μαγίστρου και ήταν ταυτόχρονα το διοικητικό κέντρο αλλά και το ύστατο καταφύγιο σε περίπτωση ανάγκης των αμυνομένων. Κάθε ιπποτική γλώσσα είχε ένα ιδιαίτερο κατάλυμα. Οι πηγές πριν το δεύτερο μισό του 16^{ου} αι. δεν ορίζουν με ακρίβεια τη χρήση των καταλυμάτων. Σε μεταγενέστερα κείμενα (Statuta Domus Hospitalis Hierusalem, 1588/ αποφάσεις Γενικής Συνόδου 1631 για την οργάνωση του τάγματος της Μάλτας) καθορίζεται η χρήση των καταλυμάτων ως εξής:

- ❖ Χώροι συνεστίασης και συζήτησης θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος
- ❖ Κατοικίες των Ιπποτών
- ❖ Χώροι προσευχής και στρατιωτικών ασκήσεων

Για τη σωστή απάντηση βλέπε στον παρακάτω κώδικα qr:

✚ Η μεγαλύτερη διαφορά των ιπποτών με τον ελληνικό πληθυσμό ήταν θρησκευτική, καθώς είχαν περιορίσει σημαντικά τις θρησκευτικές ελευθερίες των ορθοδόξων, ενώ ο χειροτονούμενος από το Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης μητροπολίτης Ρόδου ήταν υποχρεωμένος να παραμένει εκτός Δωδεκανήσου. Η κατάσταση εξομαλύνθηκε μετά από τις συνόδους της

..... (1438-39)³, όπου παραβρέθηκε και υπέγραψε τα πρακτικά τους ο μητροπολίτης του νησιού Ναθαναήλ. Σύμφωνα με αυτά, οι Έλληνες είχαν το δικαίωμα να ακολουθούν τις δικές τους θρησκευτικές παραδόσεις και να εκλέγουν τον θρησκευτικό τους ηγέτη, ο οποίος όμως ορκιζόταν πίστη στον πάπα και στον μέγα Μάγιστρο του ιπποτικού τάγματος.

✚ Ας αντιστοιχίσουμε τώρα τα οικόσημα με τους Μεγάλους Μάγιστρους, γιατί θα μας φανούν χρήσιμα στην πορεία:

Οικόσημα	Μάγιστροι
	Guy de Blanchefort (1512-1513)
	Fabrizio del Carretto (1513-1521)

³Η πρώτη σύνοδος έγινε στην πρώτη πόλη της Ιταλίας το 1438 και η δεύτερη το 1439 στη δεύτερη, με τη σειρά που οι δύο πόλεις εμφανίζονται στο ενιαίο φραστικό σύμπλοκο που αναζητάμε. Εκεί συζητήθηκε το ζήτημα της Ένωσης των δυο εκκλησιών -Ανατολικής και Δυτικής- υπό την ηγεσία του πάπα Ευγένιου Δ'. Το αποτέλεσμα της Συνόδου ήταν να ψηφιστεί η Ένωση των δυο εκκλησιών, αλλά εξαιτίας των αντιδράσεων στη Κωνσταντινούπολη να μη γίνει πράξη ποτέ.

	Foulques de Villaret (1309-1317)
	Helion de Villeneuve (1319-1346)
	Pierre de Corneillan (1353-1355)
	Dieudonne de Gozon (1346-1353)
	Philibert de Naillac (1396-1421)
	Jean Bonpart de Lastic (1437-1454)
	Roger des Pins (1355-1365)
	Raymond Berenger (1365-1373)

	Emery d' Amboise (1503-1512)
	Robert de Juillac (1373-1377)
	Antoni Fluvian (1421-1437)
	Juan Fernandez de Heredia (1377-1396)
	Jacques de Milly (1454-1461)
	Pierre d' Aubusson (1476-1503)
	Philippe Villiers de l' Isle- Adam (1522-1523)
	Pedro Raimondo Zacosta (1461-1467)

	Giovanni Batista degli Orsini (1467-1476)
---	---

- 🚩 Αν χρειάζεσαι βοήθεια, συμβουλέψου τον παρακάτω κώδικα (αντιστοιχίσε τα ονόματα της λίστας με τους αριθμούς που βρίσκονται κάτω δεξιά σε κάθε οικοσημο):

ΕΝΑΡΞΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ

- ✚ Η Παλιά Πόλη περιβάλλεται από πολύ καλοδιατηρημένα μεσαιωνικά αμυντικά τείχη του 14ου και 15ου αιώνα, μήκους περίπου πέντε χιλιομέτρων και πλάτους περίπου 12 μέτρων, με επάλξεις και πυργίσκους καθώς και τάφρο, πλάτους περίπου 30 μέτρων, με γέφυρες στις Πύλες.
- ✚ Διαθέτει 12 Πύλες, τις οποίες θα έχουμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε καλύτερα στο τέλος της περιήγησης. Κάποιες από αυτές υπήρχαν από την εποχή των ιπποτών και άλλες ανοίχτηκαν αργότερα.
- ✚ Η πύλη από την οποία θα ξεκινήσει η περιήγησή μας είναι μία από αυτές που ανοίχτηκαν εκ των υστέρων. Συγκεκριμένα χτίστηκε το 1924 και καλούνταν και πύλη Μάριο Λάγκο. Από την απελευθέρωση το 1947 μετονομάστηκε σε.....
- ✚ Συμπλήρωσε το κενό εφόσον το γνωρίζεις, διαφορετικά συμβουλέψου, είτε τον κώδικα, είτε τις εικόνες που ακολουθούν:

- ✚ Φτάνοντας εκεί, θα διαπιστώσεις ότι δεξιά και αριστερά της υψώνονται δύο ορθογώνιοι ψηλοί πύργοι με τα οικόσημα του
(ήταν ο 8^{ος} στη σειρά Μεγάλος Μάγιστρος)
- ✚ Επίλεξε από τους παρακάτω, διαφορετικά συμβούλεψου τον κώδικα που ακολουθεί:
- ❖ Foulques de Villaret (1309-1317)
- ❖ Fabrizio del Carretto (1513-1521)
- ❖ Juan Fernandez de Heredia (1377-1396)

- ✚ Η τειχιωμένη πόλη, όπως και στα βυζαντινά χρόνια, ήταν χωρισμένη σε τρία μέρη. Το πρώτο ήταν το παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, στο ψηλότερο βορειοδυτικό σημείο της πόλης και ταυτόχρονα διοικητικό κέντρο. Ένα εσωτερικό τείχος με κατεύθυνση από τα δυτικά προς τα ανατολικά χώριζε τον οικισμό σε δύο άλλα τμήματα. Το βόρειο και μικρότερο ήταν το **Κολλάκιο**, που περιέκλειε το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, τον Αγ. Ιωάννη του Κολλακίου, την Παναγιά του Κάστρου, τα καταλύματα των «γλωσσών», το Νοσοκομείο και τις κατοικίες των Ιπποτών και του Λατίνου επισκόπου, το Ναύσταθμο και την Οπλοθήκη. Θα εξερευνήσουμε αρχικά το Κολλάκιο.
- ✚ Εισερχόμενοι στη Μεσαιωνική πόλη από την πύλη Ελευθερίας, αφήνουμε στα αριστερά μας **τον αρχαίο ναό της Αφροδίτης** και στα δεξιά μας, απέναντι από το ναό, τα σημερινά γραφεία της Αρχαιολογικής υπηρεσίας και της βιβλιοθήκης του μουσείου, που στέγαζαν **το παλιό Νοσοκομείο των Ιπποτών**.

- ✚ Αντιστοιχίσε τα προαναφερθέντα κτίσματα με αυτά που εμφανίζονται στους παρακάτω κώδικες:

Ναός Αφροδίτης

Παλιό νοσοκομείο Ιπποτών

- ✚ Οι Τούρκοι και οι Ιππότες χρησιμοποίησαν το κτίριο του παλιού Νοσοκομείου για:

- ❖ Αποθήκες ματισμού
- ❖ Αποθήκες τροφίμων
- ❖ Οπλοστάσιο

- ✚ Για τη σωστή απάντηση συμβουλέψου τον παρακάτω κώδικα:

- ✚ Στο προαύλιο του Παλιού νοσοκομείου των Ιπποτών, όπου επί Ιταλών στέγαζε το Ιστορικό- Αρχαιολογικό Ινστιτούτο και σήμερα στεγάζει

βρίσκεται ένα σιντριβάνι, προσθήκη της Ιταλοκρατίας, η βάση του οποίου προέρχεται από:

- ❖ Λίθινη κολυμπήθρα του παλαιοχριστιανικού ναού του 6^{ου} μ.χ. αι. της Αρνίθας
- ❖ Μαρμάρινη βάση pontium
- ❖ Λίθινο ανάγλυφο από τις ανασκαφές του αρχαίου ναού της Αφροδίτης

✚ Οι απαντήσεις βρίσκονται στους παρακάτω κώδικες:

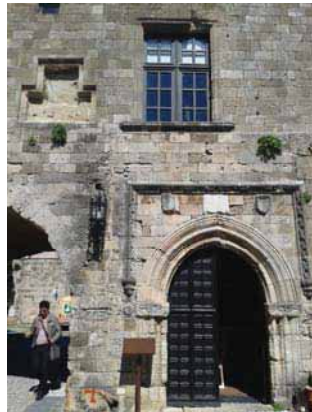

✚ Στη μεσαιωνική πόλη σώζονται 29 εκκλησίες. Πριν την Τουρκοκρατία υπήρχαν περίπου 37, εκτός των 23 επιπλέον που περιστοιχίζαν τα τείχη. Άλλες από αυτές είναι δυτικοευρωπαϊκών αρχιτεκτονικών τύπων και άλλες βυζαντινών. Οι επτά (7) από αυτές είχαν χτιστεί πριν από την Ιπποτοκρατία. Αυτές ήταν: η Παναγία του Κάστρου, ο Άγιος Φανούριος, ο Άγιος Κωνσταντίνος, ο Άγιος Αρτέμιος, ο Άγιος Σπυρίδωνας, οι δύο πρώτες οικοδομικές φάσεις του Αρχάγγελου Μιχαήλ και μία ανώνυμη εκκλησία την οδό Αγησάνδρου.

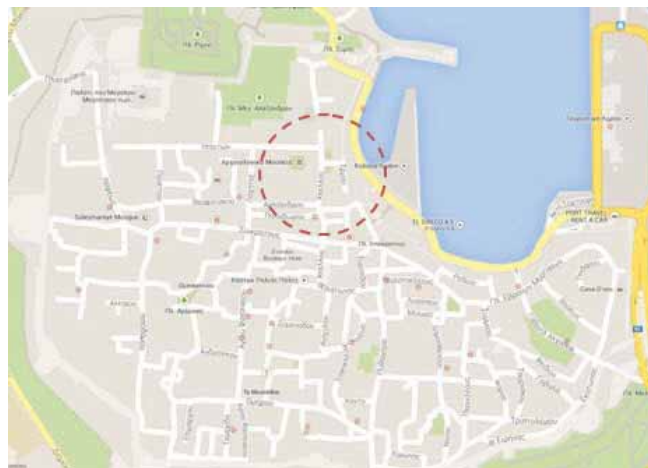
✚ Κατά τη διάρκεια της περιήγησής μας θα συναντήσουμε αρκετές από αυτές, σύμφωνα με το διαδραστικό χάρτη που εμφανίζεται, αν ενεργοποιήσεις τον παρακάτω κώδικα. Θα χρειαστεί να επανέρχεσαι κάποιες φορές σε αυτόν, για να μπορείς να αναγνωρίζεις την εκκλησία που θα συναντάμε ή θα αναζητούμε κάθε φορά.

- ✚ Απέναντι από το παλιό νοσοκομείο και αφού περάσουμε το καμαροσκέπαστο διαβατικό που σχηματίζεται μπροστά, βρίσκεται το κατάλυμα της Ωβέρνης.

- ✚ Στην πλατεία Αργυροκάστρου στο αριστερό μας χέρι βρίσκεται η **Παναγία του Κάστρου**. Εντόπιση στον χάρτη το σημείο όπου είναι χτισμένη η εκκλησία, στο ανατολικό άκρο της οδού Ιπποτών.

- ✚ Ο αρχικός πυρήνας του κτηρίου οικοδομήθηκε πιθανότατα κατά τον 11ο αι. και ανήκε στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο ναού. Μετά την κατάληψη της Ρόδου από τους Ιωαννίτες ιππότες, η βυζαντινή εκκλησία μετασκευάστηκε και πήρε τη μορφή τρίκλιτης γοθτικής βασιλικής με εγκάρσιο κλίτος.

- ✚ Το οικόσημο του μεγάλου Μαγίστρου και του πάπα Ιωάννη XXII, που σώζονται στο κεντρικό οξυκόρυφο παράθυρο της αφίδας συνηγορούν στη χρονολόγηση της φάσης αυτής μεταξύ των ετών και Στην εικόνα που θα παρουσιαστεί, ενεργοποιώντας τον κώδικα που ακολουθεί,

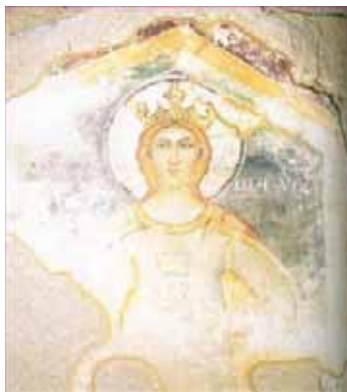
περίμενε μέχρι να εμφανιστεί ένα αστεράκι και άγγιξέ το με το δάκτυλό σου, για να αποκαλυφθεί το όνομα του μεγάλου Μαγίστρου που ψάχνεις.

- ✚ Κατά τη βυζαντινή περίοδο ήταν η μητρόπολη της Ρόδου και επί Φραγκοκρατίας η λατινική. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, ο ναός μετατράπηκε σε τέμενος και ονομάστηκε Εντερούμ Τ.....

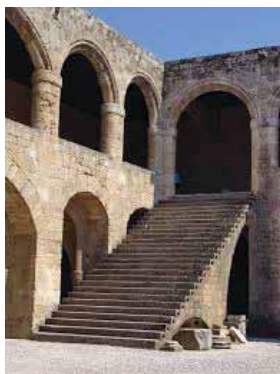

- ✚ Από τον ζωγραφικό διάκοσμο της εκκλησίας διατηρούνται ελάχιστα λείψανα. Αξίζει να αναφερθεί η Παναγία Βρεφοκρατούσα και ζεύγη αγίων στο βορειοδυτικό πεσσό (β' τέταρτο 14ου αι.) και η μορφή της αγίας Λουκίας στο νότιο τοίχο, έργο πιθανότατα δυτικοευρωπαίου ζωγράφου (β' μισό 14ου αι.).
- ✚ Ποια από τις παρακάτω μορφές είναι η Αγία Λουκία; Αν δεν την αναγνωρίζεις ενεργοποίησε τον κώδικα που ακολουθεί:

✚ Απέναντι και με πρόσοψη στην ίδια μικρή πλατεία Αργυροκάστρου, βρίσκεται ένα επιβλητικό κτίριο. Για τη χρήση του, την εποχή οικοδόμησής του και τους κτήτορές του μας πληροφορεί μια επιγραφή σε μάρμαρο, γραμμένη στα λατινικά και είναι εντοιχισμένη στην εξωτερική πλευρά της αψίδας του παρεκκλησίου κάτω από δύο ανάγλυφους αγγέλους, που κρατούν το οικόσημο του Μαγίστρου

✚ Σ' αυτήν την επιγραφή αναφέρεται ότι ο μεγάλος Μάγιστρος δώρισε για την οικοδόμησή του χρυσά φλορίνια στις 15 Ιουλίου.....

✚ Σ αυτό το κτίριο οι Ιππότες μεριμνούσαν για τους αρρώστους, φιλοξενούσαν ορφανά και συνέδραμαν τους φτωχούς. Ήταν συνεπώς το

✚ Το είδος του κτιρίου αρχιτεκτονικά διαφέρει από τα υπόλοιπα στο Κολλάκιο, καθώς την κεντρική αυλή περιβάλλουν διώροφες στοές και θυμίζει:

- ❖ βυζαντινά ξενοδοχεία ή караβάν-σεράι της Ανατολής
- ❖ καθεδρικούς ναούς της Δύσης
- ❖ κοινή μεσογειακή αρχιτεκτονική
- ❖

Η σωστή απάντηση βρίσκεται στον παρακάτω κώδικα:

✚ Οι άρρωστοι όταν έμπαιναν στο νοσοκομείο έπρεπε:

- ❖ να εξομολογηθούν και να κάνουν τη διαθήκη τους μπροστά σε έναν καπελάνο⁴ και έναν γραφέα
- ❖ να πλυθούν και να ντυθούν με τα ρούχα που θα τους παρείχαν οι Ιππότες

⁴ Οι Καπελάνοι δεν ήταν ευγενείς, αλλά οι γονείς τους δεν ήταν δούλοι. Ήταν ιερείς του τάγματος και περιορίζονταν στην εκτέλεση των θρησκευτικών ιεροτελεστιών.

- ❖ να προσευχηθούν και ορκιστούν ότι θα αποδεχθούν ό,τι θεραπεία τους προσφερθεί

Η σωστή απάντηση βρίσκεται στον παρακάτω κώδικα:

- 🏰 Στη Ν.Α. πλευρά της πλατείας Μουσείου υψώνεται ένα τμήμα του **καταλύματος της Αγγλίας**. Τα εντοιχισμένα οικόσημα, του βασιλικού οίκου της Αγγλίας, του μεγάλου Τουρκόπουλου, John Kendal και δύο άγνωστων ιπποτών, έχουν σκαλιστεί από τους αναστηλωτές.

- 🏰 Ξέρεις τι ήταν ο "Μεγάλος τουρκόπουλος"; Διάλεξε από τις παρακάτω επιλογές ή αν έχεις αμφιβολίες, συμβουλέψου τον κώδικα που ακολουθεί.
- ❖ Αρχηγός της γλώσσας της Αγγλίας- διοικητής τουρκόπουλων, σώματος ελαφρού ιππικού
- ❖ Εκχριστιανισμένος Τούρκος, που υπηρετούσε τους Ιππότες ως αξιωματούχος
- ❖ Τούρκος πρεσβευτής του Οθωμανικού κράτους.

- ✚ Στη βορινή πλευρά της οδού Ιπποτών, απέναντι από το Νοσοκομείο, βρίσκεται το μικρό σχετικά **κτίριο της γλώσσας της Ιταλίας**. Θα το αναγνωρίσεις, αν εντοπίσεις το οικόσημο του μεγάλου Μαγίστρου πλαισιωμένο εντός ενός αετού. Θυμήσου ότι ενεργοποιώντας τον κώδικα, περιμένεις μέχρι να παρουσιαστεί το αστεράκι που αγγίζοντάς το, θα εμφανιστεί και η πληροφορία.

- ✚ Ακολουθεί το **κατάλυμα της Γαλλίας**. Ένα από τα πιο εντυπωσιακά και μεγάλα κτίρια της μεσαιωνικής πόλης. Χαρακτηριστικά του είναι: δύο ανάγλυφα οριζόντια κυμάτια στην πρόσοψη, ημικυλινδρικοί πυργίσκοι και στηθαίο που καταλήγει σε επάλξεις. Στην πρόσοψη του κτιρίου ανάμεσα στα παράθυρα αναγράφονται οι χρονολογίες και που θεωρούνται πιθανές χρονολογίες αποπεράτωσής του. Στην εσωτερική στοά του όμως, η χαραγμένη χρονολογία 1503 οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το κτίριο ολοκληρώθηκε τότε.
- ❖ Αν δεν εντόπισες τις χρονολογίες, τότε ενεργοποίησε τον κώδικα που ακολουθεί:

🚩 Στο κτίριο, σε περίοπτη θέση εντοπίζεται η εξής επιγραφή:

«Maurice Bonpard ambassadeur en **Tourquie** a donne a l etat cet edifice de la langue de France acquis par lui et **restaure** par Albert Gabriel **Architecte** A. Laffon etant **consul** a Rhodes 1913» που σημαίνει:

«Ο Maurice Bonpard, πρεσβευτής στην δώρισε στο κράτος αυτό το κτίριο της γλώσσας της Γαλλίας, το οποίο ήταν στην κατοχή του και από τον Albert Gabriel,, όταν ο A. Laffon ήταν στη Ρόδο το 1913».

🚩 Από τα εντοιχισμένα στην πρόσοψη του οικόσημα αναγνωρίζουμε εκτός από αυτό του βασιλικού οίκου της Γαλλίας, χάρη στην κορόνα που το στεφανώνει, αυτά των μεγάλων Μαγίστρων και

🚩 Αν δεν αναγνώρισες τα οικόσημά τους, τότε συμβουλέψου τους παρακάτω κώδικες:

✚ Οι υδρορροές του κτιρίου καταλήγουν σε κεφάλια:

- ❖ λιονταριού
- ❖ κροκόδειλου
- ❖ σκύλου

✚ Βορειοδυτικά στο δρομίσκο που ακολουθεί το **κατάλυμα της Γαλλίας**, ορθώνεται ένα μεγάλο κτίριο, γνωστό ως το σπίτι του πρίγκιπα Τζεμ ή Τζιτζίμ. Σήμερα η δίοδος έχει σφραγιστεί από την αρχαιολογική υπηρεσία.

✚ Ο Τζεμ ήταν:

- ❖ Πλούσιος Άραβας έμπορος που είχε συναλλαγές με τους Ιππότες
- ❖ Εξόριστος διεκδικητής του θρόνου και αδελφός του Σουλτάνου Βαγιαζήτ.

✚ Αν δεν είσαι σίγουρος-η για την απάντηση, αναζήτησέ την στον κώδικα:

✚ Συνεχίζοντας στην οδό Ιπποτών, αν εντοπίσεις στην πρόσοψη ενός κτίσματος τα παρακάτω οικόσημα, της γλώσσας της Αγγλίας και της Αγ. Έδρας,

τότε βρίσκεσαι στο ναό της, που ήταν καθίδρυμα των Ιωαννιτών ιπποτών και συνεπώς ήταν αφιερωμένη στο δόγμα.

- ✚ Εντοιχισμένη επιγραφή αναφέρει τη χρονολογία αποκατάστασής της: MCMXXXVIII.
- ✚ Ποια είναι η χρονολογία;.....
- ✚ Για να βοηθηθείς, λάβε υπόψη σου τη φωτογραφία ή επισκέψου τον κώδικα που ακολουθεί:

- ✚ Το διώροφο κτίριο, δυτικά του παρεκκλησίου της **Αγ. Τριάδας**, ήταν η κατοικία του ιερέα ή καπελάνου. Στην κύρια όψη σώζεται θυρεός με επιγραφή που αναφέρει ότι αναστηλώθηκε εκ θεμελίων το, ενώ ψηλότερα άλλη επιγραφή μας πληροφορεί ότι η κατασκευή ολοκληρώθηκε το

✚ Ψηλά, στη βορινή πλευρά της οδού Ιπποτών βρίσκεται το **κατάλυμα της Προβηγκίας**. Θα το αναγνωρίσεις από την πύλη του, που είναι όμοια με αυτές της Ωβέρνης και της Γαλλίας και από την μαρμαρίνη επιγραφή: REVERENDUS DOMINUS FATER FRANCISCUS FLOTA PRIOR THOLOSE CONSTUXIT, ANNO 1518. Δεν πρόκειται σαφώς για τη χρονολογία κατασκευής του, εφόσον στο μεγάλο σεισμό του 1480 υπήρχε ήδη και είχε πάθει μεγάλες ζημιές. Η επιγραφή μεταφράζεται ως εξής:.....

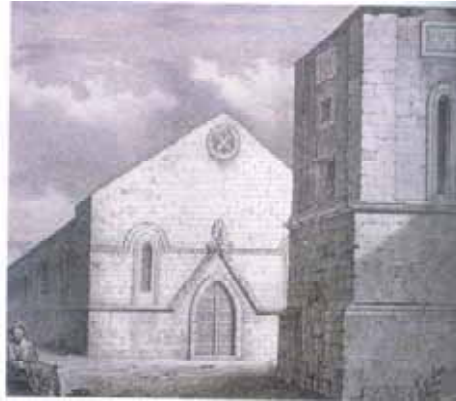
❖ Αν δεν μπορείς να υποθέσεις τι σημαίνει, ενεργοποίησε τον παρακάτω κώδικα:

✚ Απέναντι και αμέσως μετά την οδό Ιππάρχου βρίσκεται το κατάλυμα της Ισπανίας, που διακρίνεται στις παρακάτω εικόνες και η οδός Ιπποτών καταλήγει σε μία στοά - λότζια, με οξυκόρυφες καμάρες, που συνέδεε το Παλάτι με την εκκλησία του Αγ. Ιωάννη, που βρισκόταν απέναντι στο αριστερό μέρος του δρόμου.

- ✚ **Ο Αγ. Ιωάννης**, εκκλησία του προστάτη του τάγματος, γοθτική τρίκλιτη, είχε χτιστεί το 14ο αι. και εκεί θάβονταν οι μεγάλοι Μάγιστροι. Το 1856 μεγάλη έκρηξη προκάλεσε την ανατίναξη της εκκλησίας και του μεγαλύτερου μέρους της στοάς, που αναστηλώθηκε αργότερα.

- ✚ Αντίγραφο της εκκλησίας, σε μικρότερη κλίμακα είναι η σημερινή εκκλησία του που κατασκεύασαν οι Ιταλοί στο Μαντράκι της Ρόδου. Η εκκλησία στην οποία αναφερόμαστε εικονίζεται παρακάτω. Την αναγνώρισες; Αν όχι, το ανάγλυφο που ακολουθεί, αναπαριστά τη σκηνή από την οποία πήρε το όνομά της. Αν ακόμα έχεις αμφιβολίες, συμβουλέψου τον κώδικα:

✚ Στα ερείπια του ναού χτίστηκε στη συνέχεια και μάλιστα το πρώτο μοντέρνο, δηλαδή μη εκκλησιαστικό, που λειτουργούσε ως το 1972. Το μετασκευασμένο κτίριο ήταν το πρώτο ίδρυμα, που δε δίδασκαν ιερείς και ήταν χτισμένο σε στυλ Στα τέλη του 19ου αιώνα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία βρίσκεται σε διαδικασία εκσυγχρονισμού και εξευρωπαϊσμού. Κι αυτό το μαρτυρά επίσης και το της πόλης, λίγο πιο πέρα, δείγμα αίγλης, που κάθε σύγχρονη πόλη έπρεπε να έχει!

❖ Για να απαντήσεις, παρατήρησε τις φωτογραφίες που ακολουθούν ή τα ίδια τα κτίρια, που βρίσκονται στην πορεία σου.

❖ Το **παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου** είναι ένα μεγάλο κτίριο, εντυπωσιακά οχυρωμένο, που είχε πάθει κατά καιρούς καταστροφές με αποκορύφωμα την έκρηξη του Αγ. Ιωάννη. Αναστηλώθηκε, σύμφωνα με την ιταλική επιγραφή στην είσοδο, "το 18ο έτος της φασιστικής εποχής". Μολονότι η Ιταλοκρατία ξεκίνησε το 1912, η άνοδος του φασισμού με ηγέτη τον Μπενίτο Μουσολίνι στην Ιταλία, χρονολογείται το 1922. Άρα το Παλάτι αναστηλώθηκε το επί του διοικητή

- ✚ Αν χρειάζεσαι βοήθεια, δες τον παρακάτω κώδικα:

- ✚ Επίσης μπορείς, να περιηγηθείς εικονικά στο Παλάτι, παρακολουθώντας το βίντεο που βρίσκεται στον κώδικα που ακολουθεί:

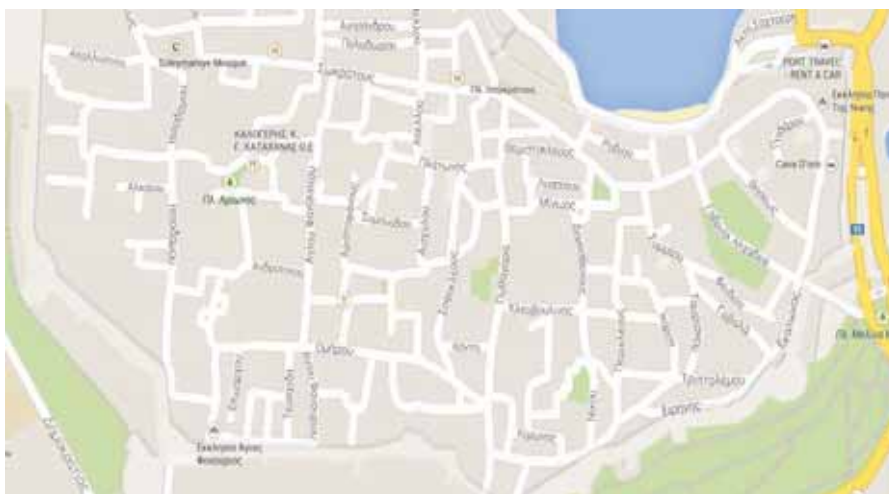
- ✚ Κοντά στη Ν.Δ. γωνία του Παλατιού είναι η πόρτα των Κανονιών, από την οποία μια κινητή γέφυρα οδηγεί στον περιπολικό δρόμο του τείχους. Στο τέλος της οδού Ιπποτών και στρίβοντας αριστερά στην οδό Ορφέως, συναντάμε κάθετα στο δεξί μας χέρι την οδό Απολλωνίου και στο αριστερό την οδό Σωκράτους. Από εδώ ξεκινούσε το νότιο και μεγαλύτερο τμήμα της πόλης, η πόλη καθαυτή, που την αποκαλούσαν **Burgus ή Burgum** και η οποία κατοικούνταν από πλήθος φυλών και λαών, με μόνη ίσως διακριτή συνοικία αυτή των Εβραίων, τη Juderia.

- ✚ Το κέντρο της οικονομικής δραστηριότητας ήταν η αγορά που ονομαζόταν **Magna et Communis Platea** ή Macellus Rodi ή Macellus Burgi Rodi. Ήταν ένας φαρδύς και μακρύς δρόμος που εκτεινόταν από τον προμαχώνα και με κατεύθυνση προς τα ανατολικά, διέσχιζε τις σημερινές οδούς Απολλωνίου και Σωκράτους,

έφτανε στη Θαλασσινή πύλη και συνέχιζε προς την Οβριακή συνοικία, καταλήγοντας στον πύργο της Ιταλίας. Το εικονιζόμενο ανάγλυφο, που είναι εντοιχισμένο στον προμαχώνα, ο οποίος αναφέρθηκε ως το αφητηριακό σημείο της Αγοράς, θα σε βοηθήσει να μαντέψεις το όνομά του.

📺 Παρακολούθησε το βίντεο που περιέχεται στον κώδικα και στη συνέχεια χάραξε τα όρια και τη διαδρομή της Αγοράς στο χάρτη που ακολουθεί.

- ✚ Στην οδό Απολλωνίου βρίσκεται ο **ναός του Αγ. Γεωργίου**, που είναι τετράκογχος με τρούλο του 14ου με 15ου αιώνα μ.Χ.

- ✚ Η διάταξη των τριών περύγων των κελιών και του καθολικού περιμετρικά με την αυλή στο κέντρο είναι χαρακτηριστική:

- ❖ της βυζαντινής μοναστηριακής
- ❖ της ροδίτικης
- ❖ της ιπποτικής μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής

- ✚ Στην Οθωμανική περίοδο το μοναστήρι μετατράπηκε σε μεδρεσέ, δηλαδή σε:

- ❖ ιεροδιδασκαλείο
- ❖ φτωχοκομείο
- ❖ διοικητήριο

με το όνομα «Χουρμαλί».

- ✚ Αν χρειάζεσαι επιπλέον βοήθεια, συμβουλέψου τον κώδικα που ακολουθεί:

- ✚ Στη διασταύρωση περίπου των οδών Ορφέως και Σωκράτους βρίσκεται το **τζαμί του Σουλεϊμάν**. Η μορφή που βλέπουμε σήμερα είναι του 1808. Αφού παρατηρήσεις το τέμενος του Σουλεϊμάν, συμπλήρωσε τα κενά του κειμένου που ακολουθεί. Μπορείς να βοηθηθείς παρατηρώντας εξίσου και τις φωτογραφίες του μνημείου.

- ✚ Το τέμενος του Σουλεϊμάν κατασκευάστηκε, σύμφωνα με την παράδοση, τον 16ο αιώνα, μετά την κατάκτηση της πόλης από το Σουλεϊμάν το Μεγαλοπρεπή το 1522. Περιλαμβάνει τρεις τετράγωνους χώρους - εκ των οποίων ο κεντρικός είναι μεγαλύτερος και ψηλότερος (15 μ. ύψος)- που καλύπτονται με τρούλους και μολυβδόφυλλα, και δύο διαδοχικά προστώα κατά μήκος της βόρειας πλευράς. Το πρώτο αποτελείται από ημισφαιρικούς θόλους, που στηρίζονται σε κιονοστοιχία, και περιβάλλεται από το δεύτερο, κάτοψης Π, που είναι ξύλινο με επικάλυψη από κεραμίδια.
- ✚ Ανάμεσα στον κεντρικό και τον δυτικό τρούλο υψώνεται ο μιναρές, που φτάνει στα μ. ύψος και διαθέτειμπαλκόνια. Στη βόρεια αυλή βρίσκεται ηπλευρη κρήνη που στεφανώνεται από ημισφαιρικό θόλο.

- ❖ Αν δεν κατάφερες να απαντήσεις, τότε συμβούλεψου τον κώδικα που ακολουθεί.

- ✚ Απέναντι σχεδόν από το τζαμί βρίσκονται η **Μουσουλμανική βιβλιοθήκη** και το **συγκρότημα των Αγίων Αποστόλων και Ιμαρέτ**, στη νότια πλευρά της οδού Σωκράτους.

- ✚ Μια τρίκλιτη εκκλησία του 14ου ή 15ου αιώνα, αφιερωμένη στο Καθολικό δόγμα, βρισκόταν σε αυτόν το χώρο. Πιθανώς καταστράφηκε κατά την πρώτη μεγάλη πολιορκία της Ρόδου, το 1480, και τον ισχυρό σεισμό που ακολούθησε, το 1481. Μετά την κατάληψη της Ρόδου από τους Οθωμανούς, το, ο σουλτάνος Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής ίδρυσε ένα (ιμαρέτ) στο χώρο της εκκλησίας, που φέρει το όνομα του. Τη χρήση του χώρου μαρτυρά μαρμάρινη αραβική επιγραφή «Σας τρέφουμε με το θέλημα του Θεού», δηλώνει τη χρήση του χώρου.

- ✚ Σήμερα έχουν ενταχθεί και άλλες χρήσεις στο συγκρότημα:
- ✚ Γίνονται περιοδικές εκθέσεις της Ρόδου στους ανατολικούς θόλους και λειτουργεί αναψυκτήριο.

- ✚ Κάνοντας μια μικρή παρέκκλιση προς την οδό Ιπποδάμου, θα συναντήσουμε την **Αγ. Παρασκευή**. Αν χρειάζεσαι να προσανατολιστείς, ξαναγύρισε στο διαδραστικό χάρτη της σελίδας 17. Η εκκλησία είναι του

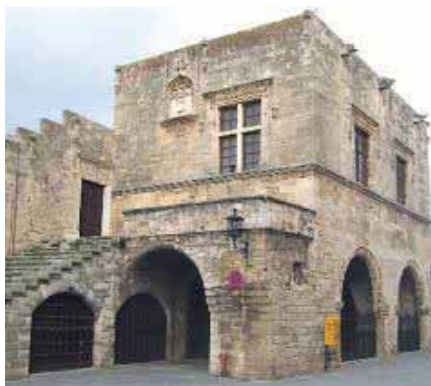
- ✚ Επιστρέφουμε στην οδό Σωκράτους και κατηφορίζουμε προς την κατεύθυνση που αναπτυσσόταν η Αγορά. Στα μισά περίπου της διαδρομής, πριν από την κατάληξη στην πλατεία Ιπποκράτους, στο δεξί μας χέρι, συναντάμε το **Μεχμέτ Αγά τζαμί**.

- ✚ Βρίσκεται σε όροφο, πάνω από θολωτά κτίσματα της Ιπποτοκρατίας. Ο πλάγιος προσανατολισμός του σε σχέση με τον άξονα της οδού Σωκράτους, προς την κατεύθυνση της, οδήγησε στη γωνιακή προβολή του τεμένους και τη στήριξη του σε κίονα στο κέντρο του δρόμου, που το αναδεικνύει ιδιαίτερα.
- ✚ Η, η κατεύθυνση προς την οποία στρέφονται οι Μουσουλμάνοι όταν προσεύχονται, είναι η κατεύθυνση προς την, ένα οικοδόμημα που βρίσκεται μέσα στο τζαμί που είναι γνωστό ως Μασγίντ αλ-Χαράμ στη Μέκκα.
- ✚ Η παλιότερη μαρμάρινη επιγραφή, του 1820, πάνω στην πέτρινη σκάλα, η δεύτερη στη βρύση στο δρόμο, του, και η τρίτη στη δυτική γωνία του ισογείου, του 1948, μαρτυρούν την ιστορική του εξέλιξη.

- ✚ Στο Β.Α. άκρο της σημερινής πλατείας Ιπποκράτους, βρίσκεται ένα από τα ωραιότερα αρχιτεκτονικά μνημεία της πόλης, **το κτίριο της Καστελλανίας**, που στεγάζει σήμερα.....

- ✚ Μετά το σεισμό του 1481 η Basilica Mercatorum (Βασιλική της Αγοράς), με την προσθήκη ορόφου, λειτούργησε, σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη, ως δημόσια διοικητική υπηρεσία, υπό τη διεύθυνση ενός αξιωματούχου του Τάγματος, του Καστελλάνου ή του Εμποροδίκη, όπου εκδικάζοντανδιαφορές, ενώ ήταν συνάμα κέντρο εμπορικών και χρηματιστηριακών συναλλαγών, καθώς και δικαστήριο.

- ✚ Μια φαρδιά σκάλα οδηγεί σε έναν εξωτερικό εξώστη και σε μια πόρτα με ένα μαρμάρινο αναγεννησιακό περιθύρωμα με σκαλισμένες φλόγες στις παραστάδες του. Στο οριζόντιο υπέρθυρο ένας κρατά

το οικόσημο του τάγματος και του μεγάλου Μαγίστρου
.....

- ✚ Στον τοίχο της δυτικής όψης ένα μαρμάρινο ανάγλυφο αναπαριστά δύο άγιους να κρατούν ανάμεσά τους το οικόσημο του ίδιου Μεγάλου Μαγίστρου, δηλαδή του
- ✚ Στη διασταύρωση των σκελών του μαρμάρινου σταυρού που χωρίζει στα τέσσερα το κομψό παρακείμενο παράθυρο, υπάρχει το μονόγραμμα που σημαίνει Ιησούς Σωτήρ Ανθρώπων. Για τη λατινική του απόδοση δες τον κώδικα:

- ✚ Τα κτίρια της **πλατείας Ιπποκράτους** χτίστηκαν:
 - ❖ Προς το τέλος της μεσαιωνικής περιόδου
 - ❖ Ήδη από τη Βυζαντινή εποχή
 - ❖ Την περίοδο της Ιταλοκρατίας
- ❖ Για τη σωστή απάντηση συμβουλέψου τον κώδικα:

- ✚ Συνεχίζοντας από την πλατεία Ιπποκράτους, φτάνουμε στην **πλατεία Εβραίων μαρτύρων**, με το χαρακτηριστικό σιντριβάνι με τους, όπως εικονίζεται στη φωτογραφία. Κατά την συνεδρίαση του Δημοτικού συμβουλίου της πόλης της Ρόδου, με τον πρώτο αιρετό δήμαρχο, Γαβριήλ Χαρίτο, στις 01-10-1946, αποφασίστηκε η μετονομασία της πλατείας από πρώην Πρίγκηπος σε Εβραίων Μαρτύρων.

- ✚ Αν θες να μάθεις λίγα στοιχεία για την ιστορία των Εβραίων στο νησί, άκου το παρακάτω ηχητικό αρχείο.

- ✚ Από ό,τι άκουσες, συμπεραίνεις ότι η πλατεία ονομάστηκε έτσι σε ανάμνηση:

- ❖ Του εκτοπισμού και της εξόντωσης των Εβραίων από τους Γερμανούς κατά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο.
 - ❖ Της μαχητικής στάσης και αυτοθυσίας των Εβραίων στην πολιορκία της Ρόδου από τους Τούρκους.
 - ❖ Του λιθοβολισμού κάποιων Εβραίων, επειδή αρνήθηκαν να αλλαξοπιστήσουν.
- 🚩 Το μνημείο που κοσμεί την πλατεία, το οποίο αποκαλύφθηκε το 2002, ένα ημιτελές εξάπλευρο πολύγωνο σε 6 γλώσσες, αναφέρει ότι οι Εβραίοι μάρτυρες της Ρόδου και της Κω που εξοντώθηκαν στα Ναζιστικά στρατόπεδα ήταν Παρατήρησε τη φωτογραφία που ακολουθεί ή αναζήτησε στον κώδικα τη σωστή απάντηση:

- 🚩 Στη βορινή πλευρά της πλατείας Εβραίων Μαρτύρων υψώνεται ένα διώροφο κτίριο, το οποίο ο περιηγητής Rottiers που το περιγράφει και το απεικονίζει στις lithographs του, ονόμασε –λαθεμένα- **Ναυαρχείο**. Στην παρακάτω lithograph αποδίδεται το εσωτερικό του και στην εικόνα λεπτομέρεια από την πρόσοψή του.

- ✚ Στη μέση της πρόσοψής του και κάτω από το ανάγλυφο ζωνάρι που χωρίζει το ισόγειο από τον όροφο, διακρίνεται μια μαρμάρινη πλάκα με χαραγμένη την επιγραφή: P..... huic domui et omnibus habitandus in ea.
- ✚ Μέσα στην αυλή στο βορινό τοίχο πάνω από τη σκάλα είναι χαραγμένη η ίδια επιγραφή στα ελληνικά, που σημαίνει: Η τω τούτω και πάσι κατοικούσι εν αυτώ.

- ✚ Η επιγραφή αυτή σε συνδυασμό με τη μοναδική σωζόμενη στην πρόσοψη πάνω από τα παράθυρα επιγραφή M(HTH)P Θ(EO)Υ, οδηγεί στο πιθανό συμπέρασμα ότι το κτίριο επρόκειτο:
 - ❖ για έδρα του μεγάλου Αμιράλη, αρχηγού του στόλου
 - ❖ για έδρα του ουνίτη (ανατολικού καθολικού) μητροπολίτη Ρόδου.

- ✚ Πίσω από την πλατεία Εβραίων μαρτύρων, παίρνοντας την οδό Δωσιάδου και στρίβοντας αριστερά στην οδό Σιμμίου βρίσκεται η **Συναγωγή**, που ονομάζεται..... και σημαίνει.....
- ✚ Ποιο από τα εικονιζόμενα κτίρια είναι;

- ✚ Στην αυλή της ανατολικής πλευράς της Συναγωγής υπάρχει μια πλάκα πάνω από το σημείο όπου υπήρχε κάποτε η βρύση, με επιγραφή με ένδειξη: Kislev 5338. Ο Kislev είναι ο ένατος μήνας του εκκλησιαστικού έτους της Εβραϊκής θρησκείας. Με δεδομένο ότι σύμφωνα με το Εβραϊκό ημερολόγιο η έναρξη του τοποθετείται στο έτος κτίσεως κόσμου 3761 π.χ., υπολόγισε ποια είναι η ημερομηνία κατασκευής της συναγωγής, ή συμβουλέψου τον κώδικα:

- ✚ Ακολουθεί η **Παναγία του Μπούργκου**. Ο ναός μετατράπηκε σε καθεδρικό ναό των δυτικών, αφιερωμένο στην Αγία Αικατερίνη, περί το 1480, όταν η Παναγία του Κάστρου έπαψε να αποτελεί τον καθεδρικό της Ρόδου.

✚ Χρονολογείται από τον 14ο αιώνα και σήμερα σώζονται μόνο οι
-αριθμός- αφίδες του και τμήματα των παρεκκλησιών.
Η Παναγία του Μπούργκου είναι κατασκευασμένη εξ ολοκλήρου από
ροδίτικο Πίσω της εκτείνεται το Πάρκο
....., από το όνομα ηγέτη της Εβραϊκής κοινότητας. Το πάρκο δεν
είναι παρά ο τεράστιος κήπος του σπιτιού του, το οποίο δώρισαν το 1946 οι
γιοι του δώρισαν στο Δήμο Ρόδου.

❖ Η απάντηση βρίσκεται στον κώδικα που ακολουθεί:

✚ Λίγο παρακάτω βρίσκεται ο **Ξενώνας της Αγ. Αικατερίνης**. Χτίστηκε επί
μεγάλου Μαγίστρου , το 1391-92 και προοριζόταν για
διακεκριμένους επισκέπτες. Καταστράφηκε ολοσχερώς κατά την πολιορκία
του 1480 και το σεισμό του 1481. Ανοικοδομήθηκε επί μεγάλου Μαγίστρου
..... το 1516, όπως μαρτυρούν τα εντοιχισμένα στη δυτική όψη του
οικόσημα. Αν δεν κατάφερες να αναγνωρίσεις τα ονόματα των Μεγάλων
Μαγίστρων, από τα στοιχεία που σου δόθηκαν, αναζήτησέ τα στους
παρακάτω κώδικες.

🏰 Ο **Αγ. Παντελεήμονας** βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Μεσαιωνικής Πόλης, κοντά στην πύλη της Αγίας Αικατερίνης. Κτίστηκε όταν λύθηκε η πρώτη πολιορκία των Οθωμανών, την (ημέρα της εορτής του Αγίου Παντελεήμονα) του έτους 1480. Κατά την οθωμανική περίοδο ο ναός αυτός δε φαίνεται να μετατράπηκε σε τέμενος, αλλά χρησιμοποιείτο σαν κατοικία από οικογένειες που κατοικούσαν στη συνοικία.

🏰 Αργότερα, άγνωστο πότε, οι Ιταλοί το χρησιμοποίησαν ως γραφεία της Τελωνοφυλακής και οι Άγγλοι ως Αστυνομικό Τμήμα. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου όπως και τα άλλα κτίσματα της γύρω περιοχής χρησιμοποιήθηκε ως στέγη Κατά την επίσκεψή του στους πρόσφυγες της περιοχής, ο τότε Μητροπολίτης Ρόδου Τιμόθεος αποφάνθηκε ότι το κτίριο ανήκε σε ναό. Έτσι σε συνεργασία με την Αρχαιολογική Υπηρεσία άρχισε η αποκατάσταση της εκκλησίας που εγκαινιάστηκε στις 25 Απριλίου 1948 και λειτουργεί ως ναός του Αγίου Παντελεήμονα μέχρι σήμερα. Αν δεν συμπλήρωσες ακόμη τα κενά, πάρε βοήθεια από τον παρακάτω κώδικα:

- ✚ Στο Βορειοανατολικό άκρο της πόλης, δίπλα στην πύλη της Αγ. Αικατερίνης υπήρχε η **Παναγία της Νίκης**, από την οποία απομένουν μόνο κάποια λείψανα σταυροθόλιων που την κάλυπταν. Γιατί νομίζεις ονομάστηκε έτσι;

- ❖ Επειδή η Παναγία θεωρείται πάντα συμπαραστάτης των αμυνομένων χριστιανών.
- ❖ Επειδή υπήρχε ο θρύλος ότι η Παναγία είχε βοηθήσει τους αμυνόμενους Ροδίτες να απωθήσουν το Δημήτριο τον Πολιορκητή το 305 π.Χ.
- ❖ Επειδή πιστευόταν ότι η Παναγία βοήθησε τους πολιορκούμενους Ροδίτες να αποκρούσουν τους Τούρκους το 1480.

Η απάντηση βρίσκεται στον ακόλουθο κώδικα:

- ✚ Ακολούθησε την οδό Κισθινίου και εντόπισε στο αριστερό σου χέρι ένα **μνημείο** στο οποίο αναφέρεται ότι κατασκευάστηκε το και μέσω αυτού η Εβραϊκή κοινότητα εκφράζει την ευγνωμοσύνη της στο Στρατηγό⁵ το έτος

- ✚ Γύρισε πίσω στο διαδραστικό χάρτη των εκκλησιών της παλιάς πόλης στη σελίδα 17 και προσπάθησε να εντοπίσεις τις παρακάτω εκκλησίες, που βρίσκονται στο δρόμο σου προς τον Αγ. Φανούριο.

- ✚ Αφού τις εντοπίσεις, αντιστοίχισε τις ονομασίες τους με τις εικόνες που ακολουθούν:

- ✚ Αγία Μαρίνα

- ✚ Αγία Τριάδα εβραϊκής συνοικίας

- ✚ Αγία Κυριακή

⁵ Ο Ιταλός στρατηγός που αναφέρεται εδώ ήταν αυτός υπό τη διοίκηση του οποίου κατελήφθησαν τα Δωδεκάνησα. Έτσι, κατέλαβε την 26η Απριλίου 1912, την Αστυπάλαια, την 8η Μαΐου την Χάλκη, την 12η Μαΐου την Τήλο, Λέρο, Πάτμο και Κάλυμνο και εντός του Μαΐου την Κάρπαθο και τα υπόλοιπα νησιά. Η Ρόδος καταλαμβάνεται στις 4 Μαΐου 1912, ημέρα Κυριακή, βοηθώντας των κατοίκων, οι οποίοι είδαν τους ομοθησκούς Ιταλούς ως απελευθερωτές των νησιών.

- ✚ Η **Αγ. Τριάδα** βρίσκεται στη πλατεία Λέοντος Ροδίου στην εβραϊκή συνοικία. Κατά τη διάρκεια των οθωμανικών χρόνων μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος, γνωστό με το όνομα Αν δεν το γνωρίζεις, ενεργοποίησε τον παρακάτω κώδικα:

- ✚ Μετά την Αγ. Κυριακή συναντάμε την εκκλησία του **Αρχαγγέλου Μιχαήλ**.

- ✚ Στο εσωτερικό του η διακόσμηση είναι λιτή. Σε μια εικόνα του προφήτη Ιερεμία στο ειλητάρι που κρατά αναγράφεται ένα κείμενο: Συμπλήρωσε τα κενά:

Τάδε λέγει Κύριος ο Θεός Ισραήλ, διορθώσατε τας υμών και τα υμών. Η: εγώ αποστέλλω τους αλιείς τους πολλούς λέγει Κύριος και αλιεύουσιν αυτούς Η: Θεός εγώ ειμί και ουχί Θεός

- ✚ Ο επόμενος σταθμός μας είναι ο **Αγ. Φανούριος**. Επί της ομώνυμης οδού, στριμωγμένος ανάμεσα στα γειτονικά σπίτια, βρίσκεται ο ναός του Αγ. Φανουρίου, του 13ου αι.
- ✚ Είχε μετατραπεί σε τζαμί με το όνομα Πεϊάλ-ελ -ντιν. Η λατρεία του Αγίου Φανουρίου φαίνεται να ξεκίνησε από τη και να επεκτάθηκε αρχικά στην Κρήτη στη συνέχεια στην υπόλοιπη Ελλάδα. Το πρώτο θαύμα του Αγίου Φανουρίου ήταν η απελευθέρωση τριών κρητικών ιερέων από πειρατές οι οποίοι μετέφεραν στην Κρήτη αντίγραφο της αρχέτυπης εικόνας που βρέθηκε στη Ρόδο. Η πίστη στις θαυματουργές του ικανότητες οδήγησε στην ανάπτυξη του εθίμου της, που φτιάχνεται για να φανερώσει ο Άγιος στον πιστό κάτι που έχασε, ή κάτι που επιθυμεί, όπως καλή υγεία ή μία δουλειά.
- ✚ Στο εσωτερικό του ναού σώζονται τοιχογραφίες σε δύο στρώματα με τα ίδια θέματα. Διακρίνονται άγγελοι και προφήτες ανάμεσα στα παράθυρα του τρούλου. Στη νότια αψίδα υπάρχει παράσταση προσώπου που προσφέρει ομοίωμα της εκκλησίας στο Χριστό. Ποιος νομίζετε ότι μπορεί να είναι ο εικονιζόμενος;

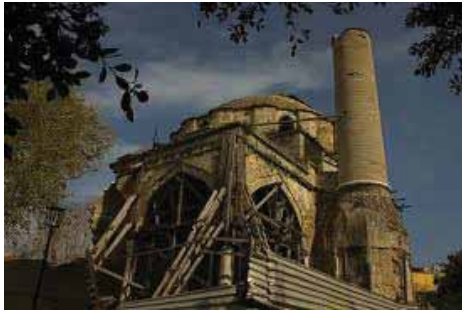

- ✚ Ο Άγ. Φανούριος
- ✚ Κάποιος τυχαίος πιστός
- ✚ Ο κτήτορας της εκκλησίας

Η απάντηση βρίσκεται στον παρακάτω κώδικα:

- ✚ Από αυτό το σημείο έχεις την επιλογή να πεταχτείς μέχρι τον Αγ. Ιωάννη της ομώνυμης πύλης, όπως σημαίνεται στο διαδραστικό χάρτη της σελίδας 17, ή να συνεχίσεις ανατολικά του Αγ. Φανουρίου. Στρίβοντας στον πρώτο δρόμο δεξιά, θα δεις το **Τζαμί Ρετζέπ Πασά**, πάνω σε πλατεία με σιντριβάνι. Χτίστηκε το 1588 και ήταν το μεγαλοπρεπέστερο τούρκικο κτίριο. Η εξωτερική του όψη ήταν διακοσμημένη μεκεραμικά που μοιάζουν με τα πιάτα της, από τα οποία σώζονται ελάχιστα. Σήμερα αναστηλώνεται, καθώς μεγάλο μέρος του έχει καταστραφεί.

- ✚ Συνέχισε την πορεία σου προς την πλατεία Ακουσίλαου και μετά προς την πλατεία Πλάτωνος, όπου βρίσκεται το **τζαμί του Ιμπραήμ Πασά**. Η μαρμάρινη επιγραφή στο τύμπανο της κεντρικής εισόδου μας πληροφορεί ότι το έχτισε ο σουλτάνος Σουλεϊμάν τα έτη 1540–1541 μ.Χ., άρα είναι το παλιότερο τέμενος της Ρόδου. Σήμερα έχει αποδοθεί στη μουσουλμανική λατρεία της αντίστοιχης κοινότητας Ρόδου και λειτουργεί κανονικά.
- ✚ Μετά τη διασταύρωση των οδών Αισχύλου και Πλάτωνος θα αντικρίσεις τα ερείπια της εκκλησίας του **Αρχάγγελου Μιχαήλ** και διαγώνια απέναντι, την εκκλησία του **Αγ. Σπυρίδωνα**. Από αυτό το σημείο ακολούθησε την οδό Θουκυδίδου, στρίψε δεξιά και αμέσως αριστερά στην οδό Εργείου, όπου ανηφορίζοντας θα συναντήσεις τον **Αγ. Αρτέμιο**. Αντίστοιχε τις εκκλησίες με τις φωτογραφίες τους.

Άγιος Αρτέμιος

Άγιος Σπυρίδωνας

- ✚ Ανηφόρησε προς τα **δημόσια λουτρά** στην πλατεία Αρίωνος, όπου βρίσκεται και το **τζαμί Σουλτάν Μουσταφά**.

- ✚ Τα δημόσια λουτρά ήταν από τα σημαντικότερα δημόσια λουτρά στα χρόνια της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Είναι γνωστό με διαφορετικά ονόματα, όπως «Λουτρά του Σουλεϊμάν», «Λουτρά του» από το ομώνυμο τζαμί και τον πασά που διενήργησε τις ύστερες προσθήκες στο κτίριο, αλλά και «Γένι Χαμάμ», που σημαίνει «.....».

- ✚ Αφήνοντας πίσω σου την πλατεία Αρίωνος, κατηφορίζοντας προς την οδό Σωκράτους, στο αριστερό σου χέρι θα συναντήσεις τον παρεκκλήσι του

Από αυτό το σημείο, μπορείς να κατευθυνθείς στη Σωκράτους, να την ανηφορίσεις και να βγεις από την παλιά πόλη, μέσα από την πύλη του D'

Amboise. Αν έχεις ακόμα όρεξη, για περαιτέρω εξερεύνηση, συνέχισε στο προαιρετικό μέρος.

Προαιρετικό μέρος

- ✚ Αν δεν κουράστηκες, έχεις τη δυνατότητα να διανύσεις περιμετρικά την παλιά πόλη και αξιοποιώντας τις ως τώρα γνώσεις σου, αλλά και αναζητώντας νέα δεδομένα, μπορείς να συνεχίσεις την περιήγησή σου στις πύλες της παλιάς πόλης και να αντιστοιχίσεις τις εικόνες που ακολουθούν με τις ονομασίες τους. Καλή συνέχεια!!!

- ✚ Το τείχος, μήκους περίπου 3,5 χιλιομέτρων, περικλείει έκταση 350 στρεμμάτων και διαθέτει προτείχισμα, του οποίου κατά τόπους διατηρούνται βυζαντινά τμήματα, τάφος, κυμαινόμενου πλάτους 20-60μ., και προχώματα. Ενισχύονταν από 21 ισχυρούς πύργους και 8 προμαχώνες, σύμφωνα με τις επιταγές της καθιέρωσης της χρήσης πυροβόλων όπλων, ενώ πολυάριθμες πύλες εξασφάλιζαν την κυκλοφορία και την επικοινωνία μεταξύ των τειχών
- ✚ **Πύλη D' Amboise:** Πάνω από το τοξωτό άνοιγμά της ένας ανάγλυφος άγγελος κρατά το οικόσημο του Τάγματος του D' Amboise με την επιγραφή: DAMBOISE MDXII
- ❖ Ποια χρονολογία αναφέρει; Λάβετε υπόψη ότι M= 1000, D= 500, X=10.

✚ Ακολουθεί προς το εσωτερικό της πόλης, η **Πύλη των Κανονιών ή Αγ. Αντωνίου**, που επιτρέπει την προσπέλαση της οχύρωσης από το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου. Ονομάστηκε και πύλη των Κανονιών διότι:

- ❖ Υπήρχαν εκατέρωθεν της εισόδου της κανόνια
- ❖ Είχε βομβαρδιστεί από κανονιά κατά την πολιορκία του 1522
- ❖ Ένα κανόνι ειδοποιούσε τους χριστιανούς να εγκαταλείψουν την πόλη κάθε βράδυ στις 6μ.μ. κατά το διάστημα 1522- 1912.

✚ Την **πύλη του Αγ. Αθανασίου** προστάτευε από τα δυτικά ο στρογγυλός και ψηλός πύργος της Παναγίας, που κτίστηκε από τον, το οικόσημο του οποίου βρίσκεται κάτω από το ανάγλυφο της βρεφοκρατούσας Παναγίας, που είναι εντειχισμένο ψηλά στον πύργο. Αν δεν αναγνώρισες το Μάγιστρο από το οικόσημό του, τότε δεξ τον παρακάτω κώδικα:

✚ Μπαίνοντας στην πύλη του Αγ. Αθανασίου, στο δεξί σου χέρι συναντάς το εικονιζόμενο μνημείο, που είναι αφιερωμένο: Υπέρ των του Πολέμου.

- ✚ Η πύλη του **Αγ. Ιωάννου**, ή Κοσκινού ή Κόκκινη Πύλη έχει εξωτερικά πάνω από το άνοιγμά της το οικόσημο του μεγάλου Μαγίστρου.....

- ✚ Στο αριστερό μας χέρι στην πρώτη εσωτερική πύλη, σε ύψος περίπου 2 μέτρων, δυσδιάκριτη και σχετικά δυσανάγνωστη, βρίσκεται δίγλωσση επιγραφή σε μαρμάρινη πλάκα που αναφέρει ότι πρωτομάστορας στην οικοδόμηση αυτού του τμήματος του τείχους ήταν ο Μανόλης Κουντής, το 1457.

- ✚ Η **Πύλη της Αγ. Αικατερίνης** έβγαζε κατευθείαν στην εβραϊκή συνοικία και στο μόλο των Μύλων. Ανοιγμένη λοξά και όχι μετωπικά ασφαλιζόταν με μια συρόμενη προς τα πάνω πόρτα και πάνω της είχε την καταχύστρα⁶.
- ✚ Η **Πύλη της Ακαντιάς** και της **Παναγίας του Μπούργκου** ανοίχτηκαν σε κατοπινές εποχές.
- ✚ Η **Θαλασσινή** στη μέση περίπου του τείχους του λιμανιού, είναι η εντυπωσιακότερη όλων. Πάνω από το άνοιγμά της διατηρείται μισοκαταστραμμένο το ανάγλυφο της Βρεφοκρατούσας Παναγίας περιβαλλόμενη από τον Αγ. Ιωάννη και τον Απόστολο Πέτρο. Από κάτω βρίσκονται τα οικόσημα του Τάγματος, του βασιλικού οίκου της Γαλλίας και του με χρονολογία 1478.

- ✚ Ακολουθεί μια μικρή πύλη προς βορρά, που πιθανώς ονομαζόταν του **Αρνάλδου** και στη συνέχεια το τείχος το διαπερνά η **πύλη του Ταρσανά** ή **Ναυστάθμου** και βορειότερα η **πύλη του Απ. Παύλου**.
- ✚ Δεξιά και αριστερά της **πύλης της Ελευθερίας**, που ανοίχθηκε την περίοδο της Ιταλοκρατίας, ορθώνονται δύο ορθογώνιοι ψηλοί πύργοι με τα οικόσημα του μεγάλου Μαγίστρου.....

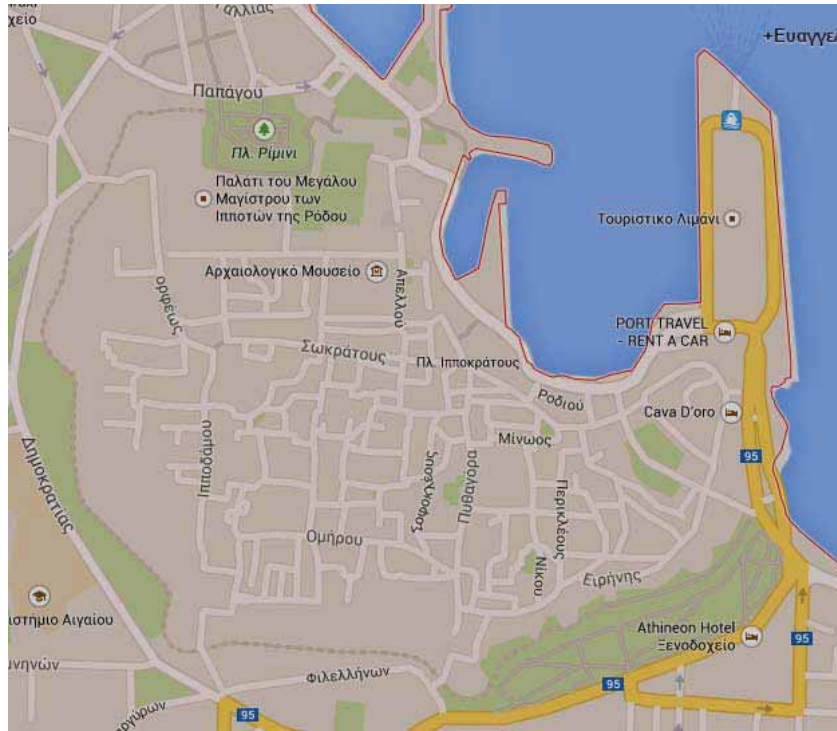
⁶ Η καταχύστρα ήταν τρύπα από όπου έχυναν στους επιτιθέμενους πέτρες, πίσσα ή καυτό νερό.

✚ Ας αντιστοιχίσουμε τις δέκα σημαντικότερες πύλες με τις φωτογραφίες που ακολουθούν (D' Amboise, Αγ. Αθανασίου, Αγ. Ιωάννη, Θαλασσινή Πύλη, Αγ. Αικατερίνης, Ελευθερίας, Ταρσανά, Αγ. Παύλου, Ακαντιάς, Παναγίας του Μπούργκου) :

✚ Σήμανε στον παρακάτω χάρτη τα σημεία που βρίσκονται οι πύλες που αναφέρθηκαν. Για βοήθεια συμβουλέψου τον κώδικα που ακολουθεί.

Κατά τη διάρκεια της περιήγησής μας, ελπίζουμε να σου αποκαλύφθηκαν στοιχεία, που σου προκάλεσαν το ενδιαφέρον, ώστε να την επαναλάβεις και να εμπλουτίσεις περαιτέρω τις γνώσεις και την εμπειρία σου. Η βόλτα μας φιλοδοξούμε να απετέλεσε την αφορμή, να εντρυφήσεις μελλοντικά στην πλούσια και συναρπαστική ιστορία της παλιάς πόλης της Ρόδου και να γίνεις τρόπο τινά πρεσβευτής της.

Βιβλιογραφία - δικτυογραφία

Kollias Elias (1998) 2nd edition. *The medieval city of Rhodes and the palace of the Grand Master*. Ministry of Culture. Archaeological Receipts Fund, Athens.

Κόλλιας Ηλίας (2005). *Οι Ιππότες της Ρόδου*. Μεσαιωνική πόλη Ρόδου. Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Unesco 1988. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Μανούσου- Ντέλλα Κατερίνα- Ντέλλας Γιώργος (2007). Αρχές αποκατάστασης-ανάδειξης των μνημείων της Μεσαιωνικής πόλης της Ρόδου σε 15 χρόνια έργων αποκατάστασης στη Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου. Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου. Αθήνα.

Μανούσου- Ντέλλα Κατερίνα, Ρόδος. Στοιχεία πολεοδομικής ανάλυσης μιας μεσαιωνικής οχυρωμένης πόλης, σε *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Περίοδος, Δ', Τόμος ΚΑ' (2000) . Αθήνα 2000 (σσ.27-42).

Μανούσου- Ντέλλα Κατερίνα, Το παλάτι του μεγάλου μαγίστρου και οι μεσαιωνικές οχυρώσεις της Ρόδου σε Rhodes & Les “Chevaliers de Rhodes” 1310-2010. Academie Historique de l' ordre de Malte. Actes du colloque. Rhodes, 28 et 29 Mai 2010.

Ντέλλας Γιώργος,, Τέμενος Σουλεϊμάν- Μεχμέτ Αγά Τζαμί- Ιμαρέτ (ή παλιό συσσίτιο) και εκκλησία των Αγ. Αποστόλων (σσ.360-377) σε *Η Οθωμανική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*, Υπουργείο Πολιτισμού. Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, Ανάτυπο.

Ντέλλας Γιώργος, (2009). Η τυπολογία των εκκλησιών της Ρόδου κατά την Ιπποτοκρατία, (1309-1522), σε *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Περίοδος Δ' τόμος Α', Αθήνα.

Ντέλλας Γ. (2007). Οι μεγάλες ιπποτικές εκκλησίες της Ρόδου Παναγία του Κάστρου, Άγιος Ιωάννης του Κολλάκιου, Παναγία του Μπούργκου. Πρακτικά του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, 15 χρόνια έργων αποκατάστασης στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου, Αθήνα.

Παυλίδης Βαγγέλης. *Ρόδος, μια ιστορία* (1306-1522). Kasseris Publications.

Σταυρόπουλος Στάθης (2005). *Μικρή ιστορία της Δωδεκανήσου*. Αθήνα: Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων.

Στεφανίδου Αιμιλία (επιμέλεια). (2009). Η συντήρηση και η αποκατάσταση των οθωμανικών μνημείων στην Ελλάδα. ΑΙΜΟΣ– Εταιρεία για τη Μελέτη της Μεσαιωνικής Αρχιτεκτονικής των Βαλκανίων και της Προστασίας της. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Τατάκη, Αργυρώ Β. (1997). *Ρόδος Λίνδος, Κάμιρος, Φιλήρημος: Το παλάτι των μεγάλων Μαγίστρων και το μουσείο*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

<http://odysseus.culture.gr/h/2/gh20.jsp>
<http://www.rodosisland.gr/gr/see-do-rodos/Culture-&Heritage/Medieval-City-.asp>
http://history-pages.blogspot.gr/2012/11/blog-post_9.html
<http://www.medievalfestival.gr/>
www.guidesofrhodes.com/
<http://rodosreport.gr/piles-palias-polis/>
<http://www.jewishrhodes.org/html/tour.php?lang=>
http://www.kis.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=38&Itemid=70
<http://www.rhodesjewishmuseum.org/>
<http://imr.gr/content.php?menuid=26&id=17>
<http://exploringbyzantium.gr>
<http://pandektis.ekt.gr/pandektis/> (αρχείο εραλδικών μνημείων του ελλαδικού χώρου)
<http://www.medievalfestival.gr/>

